

THE ONLY SLOVENIAN DAILY
BETWEEN NEW YORK AND CHICAGO
THE BEST MEDIUM TO REACH 180,000
SLOVENIANS IN U. S., CANADA
AND SOUTH AMERICA.

ENAKOPRAVNOST

EQUALITY

Neodvisen dnevnik zastopajoč interese slovenskega delavstva.

"WE PLEDGE ALLEGIANCE TO OUR
FLAG AND TO THE REPUBLIC FOR
WHICH IT STANDS: ONE NATION INDI-
VISIBLE WITH LIBERTY AND JUSTICE
FOR ALL."

VOLUME IV.—LETO IV.

CLEVELAND, O., ČETRTEK (THURSDAY) JUNE 23rd, 1921.

NO. 146 ST.

Single Copy 3c.

Entered as Second Class Matter April 29th 1918, at the Post Office at Cleveland, O., under the Act of Congress of March 3rd, 1879

Posamezna številka 3c.

DELAVSKA KON- VENCIJA ZA VLAD- NO LASTOVANJE ŽELEZNIC.

KONVENCIJA JE SPRE-
JELA MANJŠINSKO PO-
ROČILO, TER S TEM DA-
LA GOMPERSU MORAL-
NO ZAUŠNICO.—DE-
LAVCI TUDI ZAHTEVA-
JO, DA SE DOVOLJI IZ-
DELAVO IN PRODAJE
OPOJNE PIVE.

Denver, Col., 22. junija. — Ameriško strokovno organi-
zirano delavstvo je danes na
neizpodbiten način dokazalo
da zahteva agresivnejšo po-
stopanje z ozirom na razna
industrijska vprašanja, kaj
ti delegatje na konvenciji
Ameriške delavske federaci-
je so danes ponovno zahte-
vali vladno lastovanje in de-
mokratično kontrolo želez-
nic, in so naročili eksekutiv-
nemu odboru, da izdela za-
konodajni program, v kate-
rem naj se zahteva za delav-
ce direktne in enakopravne
glas pri obratovanju in u-
pravljanju vseh osnovnih in-
dustrij.

Z ozirom na dejstvo, da
vsa tozadevna priporočila
predstavljajo manjšinsko
poročilo eksekutive, je spre-
jem istega smatrati za mor-
alno zašušnico. — DE-
LAVCI TUDI ZAHTEVA-
JO, DA SE DOVOLJI IZ-
DELAVO IN PRODAJE
OPOJNE PIVE.

Sprejem manjšinskega po-
ročila tvori obenem tudi tri-
umf za progresivce, katere
vodi John L. Lewis, ki je
protikandidat Gompersa za
predsedništvo federacije. Iz
tega glasovanja, ki se ga
lahko smatra za nezaupnico
Gompersu, bi se dalo soditi,
da je jako mogoče, da bo
Gompers pri letošnjih voli-
tvah pogorel.

Za pivo.

Na današnji seji je bila
sprejeta tudi resolucija, v
kateri se zahteva popravek
Volsteadovega prohibicijskega
zakona v toliko meri,
da bi bilo mogoče izdelovati
in prodajati tudi več kot pol
procenta alkohola obsegujo-
če pivo.

Irsko vprašanje je bilo danes
zopet na dnevnem redu, in med-
tem ko se je definitivno zavrglo
predlog za bojkot angleškega
blaga, na se v tozadevni resolu-
ciji zahteva, da ameriška vlada
prizna irsko republiko.

Sprejeta je bila tudi resoluci-
ja, v kateri se pozivlje ameriško
vlado, da podvzame prve korake
za svetovno razoroženje.

Ko je bilo sprejeto manjšinsko
poročilo z ozirom na vladno
lastovanje železnice, je zavladalo
v progresivnih vrstah delegatov
silno veselje. "Prvič vteku 40 let
je organizirano delavstvo nasto-
pilo pozitivno, agresivno smer za

Dva avijatika našla smrt na morju.

Washington, 22. junija. — Pri
mornariškem eksperimentu, te-
kom katerega se je iz zraka bom-
bardiralo staro bojno ladjo San
Marcos, sta našla smrt v morju
dva izmed najbolj poznanih ar-
madnih avijatikov, in sicer stot-
nik Howark T. Douglas in pa po-
ročnik Marri J. Plumb. Utonila
sta v Chesapeake zalivu, ko sta
njuna zrakoplova po nesreči tre-
la in padla v morje.

Poročila, ki jih je prejel vojni
departament iz Langley zrako-
plovskega polja, pravi, da je to
ena izmed najbolj čudnih nesreč,
kar se jih še pomni. Poročnik
Plumb, ki je letel v brzem eno-
sežnem aeroplanu je metal iz
zraka bombe, medtem ko je stot-
nik Douglas iz sličnega stroja o-
pazoval napad od zgoraj. Plumb
je pravkar zagnal eno bombo, in
se je nato povzel kvišku, kot je
navada po izpustitvi eksplozivne
snovi, ko se je njegov zrakoplov
zadel ob zadnji konec Douglaso-
vega zrakoplova, in mu odbil rep.
Oba zrakoplova sta tresčila s
zrakoplovcima vred v morje in
izginila. Trupel se dozdaj še ni
našlo, akoravno se je takoj po
nesreči odredila temeljitno iska-
nje.

Kot se poroča, je kmalu po ne-
sreči neki drug zrakoplovec, ki
najbrže ni opazil padca zrakoplo-
vov, vrgel v bližino, kjer sta

vsiljenje pravice kolektivnega
pogajanja v vsaki industriji in za
zahtevo, da se da delavstvu za
njegovo delo iste pravice, privile-
gije in imunitete, katere uživa-
jo korporacijski interesi," so de-
jali železničarski delegati po svo-
ji zmagi.

"To je nova stran v zgodovini
organiziranega delavstva," so iz-
javljali entuzijastično.

Predsednik rudarske organiza-
cije, John L. Lewis, ki je prvi
nastopil proti večinskemu poro-
čilu eksekutive in priporočal
sprejem manjšinskega, je s svo-
jim zagovarjanjem vladnega la-
stovanja železnice ustvaril me-
dsebojnega sočustvovalca.

"Delavstvo in javnost imata
sama od sebe pravico do večje
mere regulacije in administraci-
je v osnovnih industrijah," je de-
jal Lewis.

Nadalje je dejal, da zdaj je
čas, da se proglasi to rastoče pre-
pričanje, in je dostavil, da med-
tem ko bi nacionalizacija rudni-
kov morda zahtevala poseben do-
datek h konstituciji, pa tega ni
treba v slučaju železnice.

Max Hayes iz Clevelanda, ki je
bil pri zadnjih predsedniških vo-
litvah podpredsedniški kandidat
farmersko-delavske stranke, je
izjavil, da ako delegatje zavzejo
to manjšinsko poročilo, tedaj se
bo to tolmačilo, kot da delavstvo
za svoje delo ne zahteva enakih
pravic s kapitalom.

"Kot narod smo se odločili od
osnovnih principov, na katerih
ustanovljena vlada Zedinjenih
držav in pa Ameriška delavska
federacija," je dejal Hays, nakar
je opozoril, kako da se železniš-
kim družbam postavim potem
podaje garancije za njih profite,
medtem ko se delavstvu odreka
vse pravice, ki mu gredo.

"Prišel je čas, ko morajo ta-
kozvani delavski voditelji varo-
vati delavce profitarstva zdru-

83 mrtvih v rudarski nesreči.

Berlin, 22. junija. — V nedeljo
se je primerila v Mont Conis rud-
niku v Westfaliji velika eksplo-
zija, v kateri je našlo smrt 83
rudarjev, medtem ko znaša šte-
vilo poškodovanih okrog 100.

Ko je prišla eksplozija, je bilo
v rudniku na delu 1200 mož. Po-
škodovani so bili delavci, ki so
delali po pol milje od kraja, kjer
se je pripetila eksplozija. Dosti
rudarjev je bilo v ognju, ki je
sledil sežganji. Oni, ki so de-
lali v neposredni bližini, so bili
raztrgani na kosce. Neznano šte-
vilo rudarjev je še vedno zaka-
panih v rudniku, med njimi tudi
sin lastnika Roehlinga.

— Dr. Carniola Tent, 1288 pri-
redi v nedeljo 26. junija zani-
miv piknik na Kastelchevi farmi.

— Vrtino veselico priredi v
nedeljo 26. junija na vrtu Anto-
na Goriška dr. Zvon v Newbur-
bu. Tudi rojaki iz Clevelanda so
prijazno vabljeni.

padla v morje, 300 funtov teško
bombo, ki je povzročila silno eks-
plozijo. Vsed tega bo najdba
trupel še bolj otekočena.

Stotnik Douglas, ki je bil do-
ma iz Covina, Cal., je bil eden
najbolje poznanih armadnih le-
talcev. Poročnik Plumb, ki je do-
ma iz Lac, Wis., je bil tudi po-
znan kot eden izmed najspre-
tnjših letalcev.

ženega kapitalizma, draginje,
znižanja plač, kampanj proti u-
nijskim delavnicam in zahtev za
zvišano produkcijo, ki naj nosi
nove profite gorastastim voj-
nim profitom," je izjavil Hayes
pred delegati. Gompers je v od-
govor na obdobje, češ da ekske-
kutiva ni izpolnila naročila mont-
realske konvencije, izjavil, da te-
ga ni napravila radi kakega na-
srotstva, temveč po naročilu že-
lezničarjev samih.

Frank Morrison, tajnik fede-
racije, je podpiral manjšinsko
poročilo, kajti kot se je izrazil,
se v njem jasno izraža principce,
ki so fundamentalni in življenske
važnosti za organizirano delav-
stvo. Dejal je:

"Jaz zanikujem, da ima jav-
nost pravico katerikoli skupini
ljudi: Vi morate prenehati s
štrajkom; vi se morate vrniti na
delo in biti zadovoljni s tako
plačo in s takimi pogoji, ki vas
ne zadovoljujejo, kajti štrajk po-
vzroči javnosti veliko neprilik.

"Ako je javnost v tem klicu is-
kretna, zakaj tudi ob časi neza-
poslenosti in kriz ne zahteva
cnako glasno, da nobenemu o-
troku brezposelnega delavca ne
sme manjkati mleka, živeža in o-
bleke, za kar se izraža taka skrb,
če se le omeni možnost železni-
čarskega štrajka. Ne obotavljaj-
mo se zahtevati sprejem zakono-
nov, ki nam bodo omogočili stopi-
ti pred delodajalca na enako-
pravni podlagi."

Delegat John H. Walker, je
dejtal, da pomgarski interesi
celo tekom vojne niso marali ra-
biti raznih sredstev za znižanje
uporabe premoaga, ki bi bila zni-
žala porabo za eno četrtino, ker
so hoteli varovati železniške in-
terese in svoje lastne profite.

Walker je izjavil, da je upo-
raba teh sredstev v Chicagi do-
kazala, da se navzlic današnjim
visokim cenam premoaga, lahko
račun za kurjavo zniža na pred-
vojno stopnjo.

Angleški kralj otvo- ril irski parlament.

Belfast, 22. junija. — Otvori-
tev severo-irskega parlamenta,
katero je izvršil angleški kralj
George v družbi kraljice Mary,
je bila združena z veliko cere-
monijalnostjo, kakršna je običajna
ob takih prilikah.

Kralj je nosil uniformo admi-
rala s plavim trakom preko prsi,
medtem ko je bila kraljica oble-
čena v belo obleko brez vsakih
kraljevskih insignij. Bila je zelo
bleda in nervozna.

Ko je dospela kraljeva dvojica
pred parlament, so jih čakali raz-
lični državniki ter vojaški ter
mornariški častniki v srednje-
veških uniformah, in zaslišal se
je zvok fandar, na katere so pis-
kali služabniki, oblečeni v unifor-
me zlate barve.

Govor, ki ga je prečital kralj,
je izgledal nekoliko bolj moder-
no. V svojem govoru je kralj a-
peliral na oba dela irskega nara-
da, južno-irskega in severo-ir-
skega, da skuša proti do spora-
zuma. Njegovi poslušalci so bili
z govorom zadovoljni, kajti ul-
terske trgovine je vsled nepre-
stanih bojov in bojkota ulster-
skega blaga od Sinfajnovcev sil-
no prizadeta.

Opozarjal je, da so oči vse an-
gleške države obrnjene na Irsko,
in je apeliral, da se napravi koe-
pene večnim bojem. Dejal je:

"Jaz apelujem na vse Irce, da
prenehajo, da stegnje roke pri-
znananja in poravnave, da od-
pustijo in pozabijo, in da poma-
gajo ustvariti za deželo, ki jo lu-
bijo, novo dobo miru, zadovolj-
stva in dobre volje."

Tekom kraljevega govora je
vsa avdijsca stala. Pred njego-
vim govorom so se vršile verske
ceremonije, katere so opravili
katoliški primat na Irskem, an-
glikansko-presbiterijanski mo-
derator in pa neki predstavnik
metodistovske sekte, tako da so
bile priznane vse veroizpovedi,
ki so zastopane v parlamentu.

— Trije jetniki ušli. Danes
zgodaj zjutraj so ušli iz ječe trije
jetniki, Bobby Hunt, James
Walsh in Chas. Gallagher. Hunt
in Walsh sta obdolžena sovdelež-
be pri umoru policista Sprosty,
in Hunt je imel biti danes zasli-
šan. Jetniki so napadli tri nočne
stražnike popolnoma nepričako-
vano. Oboroženo so bili z revol-
verji in so brez vsakih težkoč u-
strahovali stražnike, jim pobrali
ključe, in jih zaprli v dolg hod-
nik, ob katerem se nahajajo jet-
niške celice. Nato so vsi trije
zlezli na prosto skozi okno, v ka-
terem so požagali vse železne o-
mrežje. Za ubežniki se je takoj
podala vsa nočna policija in de-
tektivi, toda do danes zjutraj jim
še niso prišli na sled.

— Šopek iz cigar. — Na pik-
niku Slozhe Sestre, št. 120 S. S.
P. Z., je bil izrebran krasen šo-
pek iz cigar. Potegnjena je bila
številka 78. Naslov dobitelja je
1123 E. 55th St. medtem ko je
ime nečitljivo. Dotičnik je pro-
šen, da se zgleda na 1401 E. 53.
St. in sicer zvečer. Sabo naj
prinese žrebali listek.

— Nepoboljšljiv grešnik. Ste-
ven Harsney, gostilničar na za-
padni 30. cesti in Lorain Ave. je
bil večeraj že tretjič pred sodni-
kom radi kršenja prohibicije. Se-
daj mu je pa sodnik naložil pre-
cejšnjo kazen. Prisodil mu je
zapor v prisilni delavnici od ene-
ga do treh let in še denarno ka-
zen \$500.

Štrajkarji aretirani kot "postopači".

St. Andres, Fla. — Šerif Cal
S. Russ iz Bay County, je areti-
ral sedemdeset štrajkujočih les-
nih delavcev, štiri belce in 13
črncev, ter jih dal zapreti v ječo
v Panama City. Tu je v teku
štrajk, katerega se je vdeležilo
300 delavcev, ki so vposljeni na
dveh velikih žagarskih podjet-
jih, ki se nahajajo v St. Andrews
zalivu, nedaleč od tega mesta.

Družbi sta najprej zagrozili
štrajkarjem, da se jih bo pome-
talo iz kampanjskih stanovanj,
ako se takoj ne povrnejo na delo,
toda delavci se teh groženj niso
zbal. Toda svojih groženj druž-
bi nista izvršili.

Z izjemo James Chisela, ki je
vodja zamorskih lesnih delavcev,
je bilo vseh sedemdeset delavcev
aretiranih v torek popoldne pod
pretvezo je bil aretiran tudi
Chisel, ko se ga je v sredo zju-
traj našlo na ulici Panama City.

Zagovornik obtožencev pravi,
da se proti aretirancem ni izda-
lo nobenih obdolžb, in da tudi
zapornih povelj ni bilo izdanih
zanje. Štrajk se je pričel pred
dvema tedni, ko je predelavec
odpustil dva delavca. Ker sta bila
oba člana unije, je takoj sledila
stavka, in uradniki družb so ta-
koj nastavili okrog delavnic ob-
orožene straže. Štrajkarji zahte-
vajo, da se omenjeni predelavec
odslovi, in da se odslovljena de-
lavca sprejme nazaj na delo.

— Cala napravil izpoved vpi-
ro Mrs. Kaber. Včeraj popoldne
je izpovedal Salvatore Cala v
prisotnosti Mrs. Kaber in Mrs.
Colavito vse, kar ve v zvezi z u-
morom Dan Kaberja. Povedal
je, kako se je zločin izvršil in tu-
di kako je bil izdelan načrt. Naj-
preje je ponovil svoje pripovedo-
vanje v navzočnosti Mrs. Kaber,
nakar je bil prepeljan še v celico
k Mrs. Colavito, ki leži bolna.

Obe ženski sta obtoženca pazno
poslušali, ko ju je v slabi an-
glešini obdolžil umora, toda ko je
končal ni nobena izmed njiju iz-
ustila niti besedice. Mrs. Kaber
je imela preko obraza silno gost
črn pajčolan, tako da se ni mo-
glo razločiti njenega obraza in ko
se jo je v uradu pomožnega
prosekutorja vprašalo po konča-
ni izjavi Italijana, če ima kaj pri-
pomniti, so ostale njene ustnice
zaprte, nakar je zopet bila odve-
dena nazaj v celico. Detektivu
Moonyju se je pritožila, da se z
njo ne ravna pravilno. Vprašala
ga je zakaj je ne pustijo na pro-
sto pod varščino, toda on ji je
pojasnil, da je v njenem slučaju
kaj takega nemogoče.

— Sinočni nalič je mesto kaj
lepo opral. Pričakovalo se je, da
bo povzročil kaj škode, toda hu-
dega ni bilo nikjer opaziti. Stre-
la je zadela v par krajev, toda
nikjer ni napravila velike škode,
niti ni zadobila poškodb kaka o-
seba. Nekatere na Scovill Ave. je
voda izpodjedla zemljo okrog
travnice počestne železnice in po-
licija se bala, da ne bi kaka kara
skočila s travnice, in je odredila,
da morajo kare toliko časa čaka-
ti, da se travnice popravi. Ko so
policajem končno družbine obla-
sti dokazale, da ni nobene nevar-
nosti, so kare vozile naprej, to-
da vseeno je bil postavljen na
kraj policaj, da pazi in prepreči
nesrečo za slučaj, da bi videl ne-
varnost.

Admiral Sims dospel v New York.

New York, 22. junija. — Ko se
je danes ob 10. uri popoldne iz-
krcal s parnika Olympic ameriški
admiral William S. Sims, ki je v
svojem govoru, ki ga je pred
kratkim gržal v Londonu, imeno-
val ameriške Irce osle, je bilo
postavljenih na stražo 1300 po-
licistov, da preprečijo sakrsne
demonstracije, prijateljske ali
sovražne.

Newyorški Irce so se ves teden
pripravljali, da prirede Simsu
nadsvse "sijajen" sprejem. Ime-
lo se je obsuti admiralu s papir-
natimi medaljami, osli in drugi-
mi izživanju, toda vse to jim je
polkija zabranila, kot je zabra-
nila tudi prizadevanja anglofilov,
ki so hoteli ob tej priliki dati iz-
raza svojemu navdušenju nad
proti-irskim nastopu admiralu.

Admiral je bil oblečen v civil-
no obleko in je izgledal zelo ži-
vahan. Ko so mu pripovedovali,
koliko se je v Ameriki pisalo o
njem radi navedenega govora, in
da se je po kino-gledališčih kaza-
lo njegove slike, je bil zelo zado-
voljen, in je dejal, da ga neka-
teri Amerikanci še vendar ne
smatrajo za "nezaželjenega tuj-
ca".

S svojimi odgovori na razna
vprašanja, je pokazal, da mu ni
čisto nič žal, kar je rekel, in de-
jal je, da je prejel brez števila
čestitk z ozirom na njegov "os-
lovski" govor. Dal je razumeti,
da se konference z mornariškim
tajnikom čisto nič ne straši. Ko
je Sims dospel v pristanišče, ga
je čakala tamkaj že množica pi-
sem. Eno, katero je Sims sam
smeje podal v javnost, se je gla-
silo:

"Vse pogane se mora potopiti.
Tako naj se napravi tudi z anglo-
filskim pogonomi kot so Harvey
Manning in Sims." Pismo je no-
silo podpis "Ameriško ljudstvo."

Lenin podaje vzroke za novi ekonomski program sovjetske Rusije.

(Dalje)

"Mi moramo posvetiti ves naš
čas vso našo pažnjo izboljšanju
položaja malih kmetih. Skrbeti
moramo, da dobijo manufakturno
blago, stroje in druge produk-
te velikih tovarov. Dozdaj na
tega vprašanja ni bilo mogoče re-
šiti, toda zdaj je moramo rešiti
tako in sicer s pomočjo male in-
dustrije. Že prvo leto te nove
odredbe mora prinesiti rezultate.

Morda bo kdo vprašal, zakaj
posvečamo kmetom toliko pozor-
nosti? To je potrebno vsled te-
ga, ker kmetje so edini, ki nas
morejo oskrbljevati s hrano in
kurivom. Ako delavski razred že-
li izvršiti svoje dela pravilno, kot
vladujoči razred, kot razred, ki
diktira, tedaj mora reči: polje-
delska kriza se je izkazala za
našo največjo slabost. Ako hoče-
mo, da se industrija zopet obra-
tuje v velikem obsegu, in da se
v okraju Ivanovo-Vosnosensk
obratuje 70 tovarov mesto 22,
tedaj se mora ta položaj izbolj-
šati.

Potem bo ta obsejna produk-
cija zadoščala potrebam vsega
prebivalstva in kmetom ne bo
treba dajati svojih produktov
kot davek, temveč kot zameno za
tovarniške produkte, katere jim
bo dal delavski razred.

To je prehod, skozi katerega

Angleški rudarji so vztrajni.

Brighton, 22. junija. — Frank
Hodges, tajnik rudarske federa-
cije, je včeraj v govoru, ki ga
je držal pred konvencijo Delav-
ske stranke, izjavil, da vlada v
tem štrajku igra kaj nesrečno
vlogo, in da ako ne bo ljudstvo
rudarjem prostovoljno prišlo na
pomoč tedaj, bodo slednji nade-
ljevali z bojem, dokler jih ne bo
lakota prisilila, da zakličejo na
glas za pomoč.

Hodges je nadalje dejal, da
rudarji ne bodo preje mirovali,
kot da dajo izraza svojemu so-
vrastvu na kolikor mogoče efek-
tiven in ustaven način, ter da
novzaričijo konec te vlade.

London, 19. junija. — Kot po-
roča danes delavski organ "Dai-
ly Herald" je vse članstvo ru-
darske federacije trdno ob strani
svoje eksekutive v prizadevanju,
da bi se proglasilo generalni
štrajk vsega strokovno organi-
ziranega delavstva dežele ter na
ta način pomagalo rudarjem po-
raziti kampanjo kapitalistov za
znižanje plač.

Pričakuje se, da se bo koncem
tedna vršila konferenca raznih
unijskih voditeljev, ki se mude
v Brightonu na 21. letni konven-
ciji Delavske stranke, in ki so
naklonjeni misli za generalno
štrajko.

Daily Herald pravi, da meš-
čanski listi prinašajo običanje
laži, češ, da se bi generalni štrajk
popolnoma izjalovil, in da se bo-
do delavci vrnili na delo navzlic
vsem prizadevanjem delavstvom,
medtem ko je resnica ta, da vo-
ditelji le obotavljajo slede de-
lavcem, ki zahtevajo agresivne
akcije.

Sims se je se danes odpeljal
v Washington, kjer se je takoj
oglasil pri mornariškem tajniku
Denbyju.

gremo, in ko se je moralo rev-
ščno in lakoto deliti, tako da
smo za ceno napol lakotne ek-
zistence rešili one, brez katerih
ne bi mogel obstati niti ostanek
tovaren, železnice, niti armada,
da nas brani pred belimi gardami.

Menjševiki so se smejali naš-
im revizicijam, rekoč, da sov-
jetska sila ne daje drugzega kot
revizicija, revščino in propast
prebivalstva, in da bo sklepu se-
paratnega miru in po končani ci-
vilni vojni nemogoče postaviti
industrijo na nekdanjo podlago.
Toda celo v deželah največjega
blagostanja vzame leta za obno-
vitev industrije. Celo tako bo-
gata dežela kot je Francija mo-
ra probatiti veliko časa za pre-
obnovo industrije, in Francija ni
trpela toliko vsled vojne kot smo
trpeli mi, kajti vojna je upro-
pastila le majhen del dežele. Cu-
dež je, da smo bili v stanu pro-
ducirati toliko kot smo. Uvedba
revizicij je bila neizogibna, to-
da bili smo prisiljeni spremeniti
našo živilsko postopanje, to se
pravi, revizicije smo morali na-
domestiti z davkom. To bo brez
dvoma izboljšalo položaj farmer-
jev, in jih usposobil zvišati šte-
vilo tovarniških pridelkov, katere
bodo v stanu zamenjati za čez-
merni pridelek.

(Dalje prih.)

ABDITUS:

Reformacija in socialni boji slovenskih kmetov.

(Dalje.)

Briksenskem škofu kot gospodarju graščine Bled so prinesli bohinski kmetje prošnjo, v kateri so navajali svoje pritožbe. Upirali so se v prvi vrsti novim bremenom. Če se ti odpravijo, hočejo ostati zvesti. Tudi nad radovljiškimi meščani so se bridko pritoževali.

Ti so namreč razglasili da ne sme nihče ničesar kupiti ali pa prodati zunaj mesta. Ves promet so hoteli na ta način spraviti v Radovljico. To pa je bilo za kmete zelo mučno. Stvar, ki bi jo bil lahko kupil kje v bližini svojega doma, je moral iti iskati v več ur oddaljeno "mesto" Radovljico. Poleg tega so udarili radovljiški "meščani" z orožjem na deželo in oropali razne rokodelce zunaj mesta. Na ta način so se hoteli iznebiti svojih konkurentov.

Mesta se seveda kmetstvu uporu niso hotela pridružiti. Tam so že odločevali bogatejši trgovci, ki so bili nasprotniki kmetov, kar se kaže posebno v navedenem radovljiškem slučaju. Demokracija je ginila, zakaj mestnega proletarijata ni bilo v obliči; preveč nerazvito so se bila mesta na Kranjskem.

Pač pa so se kmetom pridružili prebivalci škefovega trga. Železnikov, ki so poglavito živeli od rudarstva in so predstavljali nekako predhodnike medzema proletarijata. Nagibali so se torej na stran kmetov, ki so jih posebej svobodščine, ki so jih dolej uživali.

Toda boj se ni pričel tako na-

glo. Kmetje so še čakali, da se konča zima in so se med tem hoteli dodobra pripraviti. Plemstvo je prigovarjalo kmetom, naj se pomirijo. Bilo je — kakor je videti — brez večje moči.

Kmetje so sicer izjavili, da hočejo ostati pokorni cesarju, da pa hočejo imeti le one pravice in dolžnosti, ki so jih imeli za časov cesarja Friderika. Torej "staro pravdo". Zato so v imenu krščanstva pozvali mesta in duhovnike, naj se pridružijo upor. Zaman. Tako daleč krščanska ljubezen ni segala.

Stanovi so nasprotno skušali pomiriti podložnike le s praznimi obljubami. Hoteli so dobiti časa, da se i oni pripravijo in s silo uduše kmetstvo nevoljo. Na Dunaju so se posvetovali, kako premostiti kmete in obenem tudi, kako bi se upor z oboroženo silo zadušil. Najrajši bi bili podložnike opeharili. Zaradi ljubege miru. V ta namen so se poslužili krškega kardinala Matthaeusa. Ta naj bi dokazal kmetom, da je njihova organizacija (kmetstva, slovenska zveza) nepostavna, ker niti družabno višje stoječe plemstvo nima pravice brez cesarjevega dovoljenja si osnovati podobno zvezo. Plemstvo se je torej balo predvsem položnikov organizacije, brez katere si organizirane upor ni možno misliti. Ta organizacija je pričala o širšem duševnem ozterju podložnika. Kmetom se je dovolila splošna amnestija (pomiloščenje), če odlože orožje. Izseljenci pa so bili — voditelji.

VIII.

Če so kmetje več verovali obljubam in poveljem svojih zemljiških gospodov, so pa verovali — svojemu cesarju. Vanj so stavili ves svoj naivni up, zakaj cesar Maks je bil med našim narodom jako popularen mož. Za to svoje zaupanje in vdanost so imeli kmetje vzrokov več kot dovoli. Toda kmetje niso poznali

diplomacije, ki dosega svoje cilje največ z zvijačo in lažjo. In diplomacija izrablja tudi vladarja in njegove besede. Zgodovina mnogo priča o tem; še več pa za krivca. Že leta 1381, je n. pr. angleški kralj nalogal kmete svoje dežele. Priborili so si zmago in izsilili od vladarja listino, ki so jim jamčile svobodo. Komaj pa so se kmetje razšli, je kralj vse preklical, kar je poprej podpisal; na ostuden način je prelomil svojo kraljevsko besedo in se strašno maščeval nad voditelji upora.

Dobrosrčni slovenski kmetje niso poznali zgodovine in tudi diplomacije gospode ne. Cesar Maks je bil dober in razumen mož. Prijazno je sprejel deputacijo slovenskih kmetov, ki je prošila za "stare pravice". Potrepljivo je poslušal njihove pritožbe, ter jim dejal: Lepo domov se vrnite, povejte svojim, naj odlože orožje in se razidejo. — On bo že ukazal gospodski, naj ljudstvu ne nalagajo novih bremen. Ostane naj, kar je bilo.

Sloveci zgodovinar nemških kmetov uporov, Zimmermann, poroča, da so se kmetje dali zapeljati; razšli so se v dobrem nmenju, da se njihov položaj izboljša. Toda le prekmalu so morali izpoznati, da so bili prelahko dolge tri mesece je trajala borba užaljenega človeštva. S silo se je poizkušal suženj osvoboditi. Kmetje so oblegali gradove kar po vrsti. V gradove se je zapirala neumljena gospoda. Nekateri pravijo, da je bilo po Slovenskem tisti čas 80.000, drugi zopet, da je bilo 40.000 ljudi v buni. Natančnega števila se ne da dognati. Padli so gradovi: Turn, Rakka, Mokronog, Polhovgradec, Čušperk, Hahovo itd. pred nasakajočimi uporniki. In sedaj niso priznawali; tudi samostanom ne, ki jih je stavil kmet tisti čas v eno vrsto z gradovi. V-

dar tako krvoločni kmetje niso bili, kakor jih opisuje večina zgodovinarjev.

Največ plemstva je padlo v boju; cilj kmeta je bil le pokončati grad, izovr njih gorja.

Ropali in kradli pa kmetje niso; kvečjemu so pokončali in razbili, kar so dobili. Da pri tako obsežnem uporu v tistem času ni šlo brez prelivanja krvi, je umevno. To pa nikakor ne opravičuje podtikati kmetom krvoločnosti. Klasičen je slučaj Mehovske graščine. Po osvojitvi gradu, kjer so se zbrali plemenitniki vrlo dobro branili in kjer jih je tudi nekaj padlo — kmetom se šteje v zlo, da so pometali trupla plemenitnikov čez grajski zid — so prisilili zmagovalni podložniki mater grajskega gospoda in njeni dve hčeri, da so se nemudoma preoblekle v kmetiško obleko, in jih odvedli na polje: naj same poskusijo, kako težko je delo podložnika.

Na Koroškem so se gibal uporniki v Labodski dolini. Podložniki šentpavelskega opata so se smatrali za nekeke voditelje ostalih. 3000 kmetov je pristopilo h kmetovski zvezi. Izvolili so si dva poveljnika, dva podpoveljnika in dva govornika. V Rojahn, blizu St. Andraža, je bilo središče upora. Kmetje so si hitro osvojili trdni Stari dvor in razširili svojo oblast do Zilske doline. Plemstvo in duhovniki so vabili kmete s posebnimi razglasi k izstopu iz kmetске zveze. Rekli so jim, naj se vrnejo domov in pritožijo pri cesarskih komisarijih. Med tem pa se je plemstvo na petih zborovanjih posvetovalo, kako udušiti ustajo.

Gospodarka armada, ki je štela 1584 mož, je končno zmagala kmete pri Starem dvoru.

Kranjski in štajerski kmetje so se nameravali združiti. Tega se je gospoda bala najbolj. Koroški plemenitniki so poslali 100 konjnikov in 400 pešcev na pomoč, da se pri Celju nameravana združitev prepreči. V Kranj pa so poslali 4000 jezdecev, ki so imeli nalogo zadržati gorenjske kmete.

Med tem je poslal cesar med podložnike svoje komisarije; kmetje so dovolili premirje, toda pogajanja so se takoj razbila, ker ni gospoda s premirjem hotela doseči nič drugega, nego si pridobiti časa, da se zbere njihova cesarska vojska. Iz tega vzroka niso hoteli kmetom dati nikakih garancij, da se izvedejo reforme. Prišlo je do bitke. Pri Brežicah je napadel deželni glavar Stajerske, Žiga pl. Dietrichstein, zbrano kmetstvo vojsko. Cesarji vojski je tedaj načeloval Jurij Herberstein. Za tedanj čas je bila glavarijeva armada že velika. Štela je 850 jezdecev, osem zastav pešcev in nekoliko topov.

Kmetje so se hrabro bili. Njihove vrste so se naglo zmanjševale, zakaj zelo mnogo jih je padlo. Manjkalo jim je: Vojnega znanja, potrebne discipline in orožja. Bili so oboroženi ponajveč le z nerodnimi kosami, malimi meči in pa s sekirami. Kar je bilo kmetov ujetih, so jih usmr-

tili, 176 kmetov so obsodili v Gradu na smrt, 15 poveljnikov so obesili, nasadili na kole in na četrto raztrgali. Zmagovalci se sedaj niso več zmenili za to, kako uvesti reforme in kakšne reforme, temveč so se požigali gmetске domove. Ujete upornike so obešali najrajši na drevesa poleg kmetovskih domov. Ko so se približale še cesarske čete, so se razkropili kmetje, kar jih je še ostalo skupaj. Tudi gorenjski kmetje so se razšli in njihovi voditelji so ubežali na beneška tla.

Kmetje niso sedaj več verjeli cesarskim poslancem, ki so prišli med nje, marveč so ostali mlačni in pasivni. Pa tudi plemstvo je bilo nezadovoljno nad cesarskimi poslanci in je sililo na to, da se kmete razoroži.

Premagani in pobiti so bili kmetje. Toda misel na nov upornik zamrla. Živela je dalje, od generacije do generacije, dokler ni prišel še bolj krvav in upa poln dan. Zakaj na maščevanje jih je neprestano spominjal "uporni davek" letnih 8 vinarjev od glave, ki ga je naložila gospodska podložnikom za kazen.

Tolikšen znesek namreč so vplacovali kmetje v uporniško blagajno, da si zbero potrebni vojni fond.

(Dalje prihodnjice)

NEUMNE LJUDI SE SEDAJ ZE ZDRAVI S TEM, DA SE JIM POPULI SLABE ZOBE IN TUDI, DA SE SPRAVI IZ NJIH SISTEMA TRAKULJE.

Moderni psihološki pravilo, da povzročijo blaznost prav mnogokrat gnili zobe — zato je nadvse važno da skrbite za vaše zobe. Pronašlo se je tudi, da lahko napravijo navadne gliste katere imenujemo konicaste, roveje, prašiče, in okrogle trakulje, človeka neumnega. In še več. Povzročile so že tudi večkrat smrt ker se teh zajedalcev ni pravočasno odpravilo. Zato če količkaj sumite, da imate katere izmed navedenih trakulj, podvzemite nemudoma vse potrebne korake, da jih odpravite.

Gotov znak, da imate trakuljo je, če zapazite delce zajedalcev v blatu. Sugestivni znaki, katerih je mnogo so pa sledeči: Zgruba apetita, če se vas včasih loti huda požrešnost, bel jezik, gorčina, bolečine v želodcu in čut po želodcu, kot bi nekaj lezlo, zaprtost, srbeč nos, bolečine v hrbtu, glavobol, upadale oči, zgruba kvi, in vrtoglavost. Razdraženost in nemirnost ponoči. Krči in božlastni napani, blaznost, krivoglednost in druge take bolezni so mnogokrat povzročene od trakulj, ki se nahajajo v hrani in v črevesju in če se trakulje prežene, zgine tudi bolezen. Mnoge možkih, žensk in otrok se zdravi za kako drugo boleznijo dočim je resničen vzrok njih bolezni trakulja. Če mislite da trpite radi teh zajedalcev, je najbolje kar morete storiti, da takoj naročite popolno zdravlilo Laxatodes, dobro znano seme za gliste, ki jih izžene iz sistema in velja deset dolarjev in 48 centov. Polovico zdravlila velja šest dolarjev in 75 centov. Opošljite se vam takoj, kakor hitro prejemo denarno nakaznico. Prodaja se le pri MARVEL MED. CO. Dept. SLV—9 B—963 Pittsburg, Pa.

ZA KUHANJE PIVA DOMA. IMAMO V ZALOGI:

SLAD — HMELJ — SLADKOR

in vse druge potrebščine.

POSKUSITE in se prepričajte, da je doma kuhani vedno le najboljši in najcenejši. DOBITI je tudi zbirko sodov, steklenic, velikih lončenih posod, itd. NAROCILA dostavimo po pošti točno in v vse kraje. — Grocerijam, sladstičarnam, železnim trgovinam, primeren popust pri večjih naročilih. Pišite po informacije

FRANK OGLAR

6401 SUPERIOR AVE.

CLEVELAND, OHIO

ZMAGOVALEC NAD ZABASANOSTJO IN GLAVOBOLOM.

Carter's Little Liver Pills vam brez vsake driske in oabljenja očistijo in uredijo črevesje.

Ne pomišljajte — dobiti si jih eno steklenico, vzemite eno po vsaki jedi in eno predno greste spat. Delujejo kot naravno odvajalno sredstvo, in ohranijo vaše črevesje v rednem delovanju brez zaprtja. Nareje ne iz samih rastlin.

Majhna doza.

Majhna cena.

Majhna kroglica

Genuine must bear signature

CARTER'S IRON PILLS

STRIKE IS OVER!

Zdaj je čas graditi staybe ker cene so padle. Zglasite se za načrte in pogoje pri

JOSEPH DEMSHAR

643 E. 108. ST.

SLOVENSKI STAVBENIK

Bell Edy 9140 W.

Tiskovna Družba

THE

American-Jugoslav Ptg. & Pub.

Company.

6418 ST. CLAIR AVE.

CLEVELAND, OHIO.

Tiskarna

Tiskovine

Dnevnik

Tudi Vi

Je edino slovensko unijsko podjetje, katerega lastuje zavedno delavstvo.

Napravljene v naši tiskarni, so lične in cene jako primerne.

Družba izdaja dnevnik Enakopravnost. List prinaša najnovejše novice in druge koristne razprave v prid delavstva. Če se niste naročnik lista, naročite se nanj.

Lahko postanete delničar podjetja. Za podrobnosti se obrnite na direktorij ali pa v uradu družbe.

THE AMERICAN-JUGOSLAV PRINTING & PUBLISHING CO.

TEL. PRINCETON 551

6418 ST. CLAIR AVENUE.

OBVESTITEV

Občinstvu v Collinwoodu in okolici želim naznaniti, da da sem prevzel od g. FRANK WALLAUCA

ŽELEZNO TRGOVINO

—ALI—

Hardware Store

- na -

16009, WATERLOO ROAD

Gospodar ali gospodinja, ki želi imeti hišo v dobrem stanju, potrebuje vedno razne hišne potrebščine. Enkrat se obrabi to, drugič ono in treba je kupiti zopet novo. Zato pa ne pozabite obiskati naše trgovine, kadar rabite karkoli si bodi iz železne trgovine. Imamo tudi zelo lepo zbirko kuhinjske posode, ki bo prav gotovo ugajala našim gospodinjam.

NAŠE BLAGO JE TRPEŽNO.

CENE ZMERNE.

Jim Šepic

16009 WATERLOO ROAD

COLLINWOOD, OHIO.

